

ÚVOD A OBSAH.

Věčný rozpor duše a těla, dobra se zlem, zde mystické a asketické nauky křesťanské s náboženstvím přírody, jejíž personifikované síly jako duchové zdědění z dávných dob pohanských, dosud, dle pověstí a bájí lidu, zemi naší oživují, jest základní myšlenkou maloruské pověsti, kterou N. V. Gogol ve své povídce »Vij« vypravuje, a dle níž psána jest tato pohádka.

Vypráví se tu o krásné dceři bojarské, jež zapsána ďáblu a znala černého umění kouzelného, vždy za noci, když v rodném statku všichni spali, na lup za lidskými oběťmi vycházela. Měla velkou družinu divých žínek, bludiček, skřítků a lesních a polních duchů a jimi sváděla noční chodce ku hříchu, aby se pak duší jejich zmocnila. Nebo vyvolávala kouzelným svým uměním příšery noci: černé mûry, upíry, vlkodlaky, plivníky a běsy a jimi štvála nešťastníky, kteří do končin říše

její přišli, že plni strachu vydávali se její moci.

Dlouho plnila tak celý kraj hrůzou před neznámou čarodějnici — neboť nikdo, ani otec její, neměl tušení o jejím kouzlu — mnoho nešťastných duší křesťanských připravila o věčnou spásu, až jedné krásné, jarní noci toulavý student učinil konec jejímu řádění. Byl to Choma Brut, filosof z kijevského semináře, jenž toulaje se o prázdninách po venkově zabloudil za noci té na horu, kde ona na čekané dlela. Avšak, když ho počala k sobě lákati, nepodlehl jako jiní jejímu kouzlu, ba nedal se zastrašiti ani jejími hrozbami, nýbrž postavil se jí k odporu a v zápase, který mezi nimi povstal, zvítězil on, bojuje nábožným říkáním proti čarovnému jejímu umění a zranil ji k smrti. Mezi tím, co student ustrašen prchal do noci a bludičkami lákán bloudil pak stmělým krajem, dovlekla se čarodějnice do rodného statku a umírajíc již, vymohla ještě na otci svém slib, že nepohřbí ji dříve, dokud noc na modlitbách u mrtvoly její nestráví filosof Choma Brut z kijevského semináře.

Veliká radost panovala v statku bojarově když student k ránu do statku přišel. Ihned sdělili mu přání zemřelé, on však znaven jsa příliš útrapami probdělé noci nevšímal si slov těch a ulehl ku spánku, nestaraje se

· Úvod a obsah.

o mrtvou dceru bojarovu, kterou on, toulavý student, jenž v tomto kraji ještě nikdy nebyl, nemohl přec ani znáti. A probudil se teprve až večer, když průvod odnášel rakev do kostelíka.

Zde vstupuje pověst na scénu, která v obou případech představuje vnitřek sešlého venkovského kostelíka, v němž dlouho již nebyla konána bohoslužba, a kde příšery noční zřídily si svůj pelech.
